# OZMÁNBÜK

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

# TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés *5*

2. Ozmánbük bemutatása *7*

3. Örökségünk *11*

4. Eltérő karakterű településrészek Ozmánbükön *16*
   *Településközpont terület*
   *Egyéb terület*
   *Karaktert őrző településrész*
   *Vegyes karakterű településrész*
   *Új beépítési karakterű településrész*
   *Kereskedelmi, szolgáltató terület*

5. Építészeti útmutató *25*
   *Telepítés*
   *Terepalakítás*
   *Magasság*
   *Tetőforma, tetőfelépítmények, tetőablakok*
   *Tetőhajlásszög*
   *Tetőhéjalás*
   *Homlokzatképzés, anyaghasználat*
   *Színek*
   *Kódisállások, tornácok, erkélyek*
   *Ajtók, ablakok*
   *Épületre telepített műszaki berendezések és sajátos építmények*
   *Homlokzatképzés*
   *Kerítések*
   *Kertek*

6. Jó példák *40*

7. Utcák, terek *42*

8. Hirdetések, reklámtáblák *45*

# POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

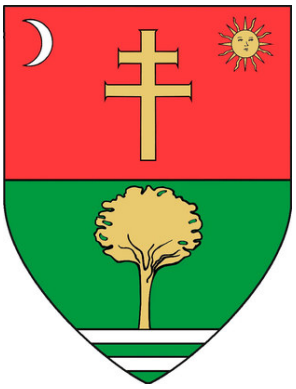

Tisztelt Ozmánbük-iek!

Tisztelt Érdeklődők!

A településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. Törvény új jogintézményt vezetett be a magyarországi települések építészeti, településképi védelmének biztosítása érdekében, mellyel közös életterünk, Ozmánbük település, építészeti értékei védelmének új korszaka kezdődhet el. Felvállalva és elindítva ezt a folyamatot, készült el településünk Arculati Kézikönyve, mely községünk esztétikus lakókörnyezetének jövőbeli kialakítása, illetve védelme érdekében lehetőséget teremt, a jellegzetes települési építészeti karakterjegyek meghatározására és széles körű társadalmasítására.

A Kézikönyv nem kötelezően betartandó előírásokat felsorakoztató rendelkezés, hanem elsősorban a települési döntéshozók és az érintett lakosság tájékoztatását segítő, szemléletformáló kiadvány.

A Kézikönyv meghatározza a település, településképi jellemzőit, a településképi szempontból egymástól jól elkülönülő településrészeket arculati jellemzőikkel és értékeikkel, a településkép minőségi formálására vonatkozó javaslatokat, a településképhez illeszkedő építészeti elemeket. Mindezekkel pozitív irányba szeretné terelni a jövőbeli építkezéseket.

A Kézikönyv elkészítésével azt a célt tűztük ki, hogy példaértékű és pozitív irányú jövőbeli lehetőséget teremtsünk annak érdekében, hogy településünk építészeti értékeit megőrizzük és méltó módon hagyományozzuk át utódainkra.

Bízunk benne, hogy az elkészült dokumentum elnyeri lakosaink tetszését és hosszú távon a kitűzött célt fogja majd szolgálni.

Fogadják szeretettel Ozmánbük község Településképi Arculati Kézikönyvét!

Kovács Anikó Lívia

polgármester

Ozmánbük, 2017.

# BEVEZETÉS

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnek, lehet külön-külön még szép dallam is, amit játszanak, az összkép hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élhetetlen környezetet alakítanak ki.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit.

Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.
Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatoktól a zenén át egészen épített környezetünkig.

# OZMÁNBÜK BEMUTATÁSA

A település Zala és Vas megye határán, az ország DNy-i részén fekszik, területe a Vasi-Hegyhát kistájba sorolható.

A terület központjának elsősorban a kistérség központja Zalaegerszeg tekinthető. A Vasi-Hegyhát központja Vasvár. A község a megyeszékhelytől (Zalaegerszeg) 20 km-re fekszik. Két Vas megyei város is található a közelben. Körmend 13 km, Vasvar 28 km. A település fővárostól mért távolsága 238 km. A község helyzete szempontjából fontos, hogy két megye határánál helyezkedik el.

A község bár Zala megyéhez tartozik, de a Vasi-Hegyhát tájegység részét képezi. A hegyhát elnevezés, mint földrajzi köznév felszíni formára, tulajdonképpen egy dombháti fennsíkra utal. A hegyhát elnevezés a Vas megye déli részén, a Rábával párhuzamosan futó dombhát egészére ráillene, a terület azonban több kistájra tagozódik. Délnyugati végét az Őrség foglalja el, északkeleti része Kemeneshát néven ismert. A két kistáj közötti területre használatos a Hegyhát elnevezés.

A név viszonylag későn tűnt fel a forrásokban. A 16. század közepén a hegyháti nemesek felsorolásánál a Maráctól Vaspörig terjedő terület kisnemesi falvait említik. A 18-19. századi egyházi igazgatásban is használatos volt az elnevezés. A Hegyháti esperesi kerület a Vasvártól az Őrségig terjedő területet jelölte.

A mai Ozmánbük két részből tevődött össze. A középkorban egyik részét temploma miatt Egyházasbüknek, a másik részét Ozmán- vagy Túlsóbük néven említik. A nevét bizonyára bükkös erdejéről kaphatta. A falu első birtokosa bizonyára a Byki-család volt, akik birtokukról kaphatták nevüket. A család köznemesi rangon kisebb-nagyobb részeket bírt különböző más Zala megyei településen is.

Bük első említése a 14. századból származik. A későbbi említéseknél a falu két része azt is mutatja, hogy két birtokosa lehetett, a birtokok között pedig talán a Bük-patak lehetett a határ. Erre mutat az egyik Bük nevében a Túlsó előtag is. A Byki-család tagjai már 1531-ben a török pusztításaira hivatkozva adják el itteni két nemesi kúriájukat, majd a folyamat a század közepén felgyorsul, amikor a maradék földjeiket is eladják vagy zálogba adják. A falu a török háborúk idején, a 17. században elnéptelenedett, de hamarosan újratelepült. Birtokosai egy átlagos zalai falu szintjén tartották, nem különösebben fejlesztették, amiben a megyehatár közelsége is szerepet játszhatott.
1690-ben, a faluban elhagyott, puszta templom állt, amelynek tornya is volt. Ezt a templomot 1748-ra építették fel romjaiból. Emiatt valószínű, hogy a mai templom is őrizhet középkori részleteket, amit régészeti kutatással bizonyítani lehetne. Ozmánbükhöz tartozik, de Halastóhoz van közelebb a valaha önálló kicsi Márkus település. Műemlékileg nem védett, de érdekes színfolt a kétoszlopos, négyszer két párhuzamos gerendával kitámasztott római katolikus harangláb.

**1.** Első katonai felmérés (1763-1787) - www.mapire.hu
**2.** Második Katonai felmérés (1806-1869 - www.mapire.hu
**3.** Harmadik katonai felmérés (1869-1887) - www.mapire.hu
**4.** Katonai térkép (1970-es évek)

# ÖRÖKSÉGÜNK

*Természeti értékek*
A község területén lévő természeti értékek vonzó lehetőséget kínálnak elsősorban a turisták számára. Az élővízfolyások kihasználásával a község vonzási ereje növekedhet.

További lehetőségeket kínál az is, hogy a Pusztacsatári templomot a községről vezető úton is meg lehet közelíteni, bár Vaspör területén fekszik. Ez a templom a 18. századtól kezdve zarándokcsoportok kedvelt gyülekező helye volt. A búcsújáró templomot újjáépítettek, és ma is egyházi célokat szolgál. Továbbá a templom mint tájérték, a tájkép meghatározó épített emeleként is fontos és megőrzendő örökség. További tájérték a Márkus település részen, a Petőfi Sándor utcában - egy lakóház mellett - álló harangláb.

A község közigazgatási területén jelentős erdőterület található. Ezek az erdők gazdasági célú erdőterületek. Az erdőterületek nagysága a megyei és az országos átlagnál kissé nagyobb. Ez elsősorban domborzati és éghajlati viszonyokkal, talajadottságokkal magyarázható. A Vasi-Hegyhát déli, melegebb lankáira jellemző cseres-tölgyesek mára szinte eltűntek. A község területén a gyertyános-bükkösök dominálnak. Itt tenyészik a viszonylag ritka lucelegyes bükkös társulás is. Ezeket a változatos fafaj összetételű erdőket több helyen felváltották a telepített erdeifenyő és lucfenyő kultúrák, valamint az agresszíven terjeszkedő akácosok, melyek veszélyeztetik az őshonos társulásokat. A gazdasági célú erdők telepítését és gondozását a szakirányú jogszabályok (pl.: 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről. az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról) szabályozzák, azonban ajánlásként itt is megfogalamzható, hogy a telepítésnél a tájegységre jellemző és honos és meghonosodott fafajták, elegyes erdők telepítése javasolt, és az invázív fajok ültetése kerülendő (lásd.: 346/2008. (XII.30.) Korm.rendelet a fás szárú növények védelméről 1.melléklet). A fentiekben ismertetett tájkarakter részben gazdaságilag hasznosított, részben természetes formában megtalálható elemeinek kezelése „A természet védelméről szóló 1996 évi LIII. tv. 15. § (1) pontja alapján tervezett természeti területként javasolt. A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek kijelölését, az övezetére vonatkozó előírásokat a rendezési terv keretében javasolt kezelni.

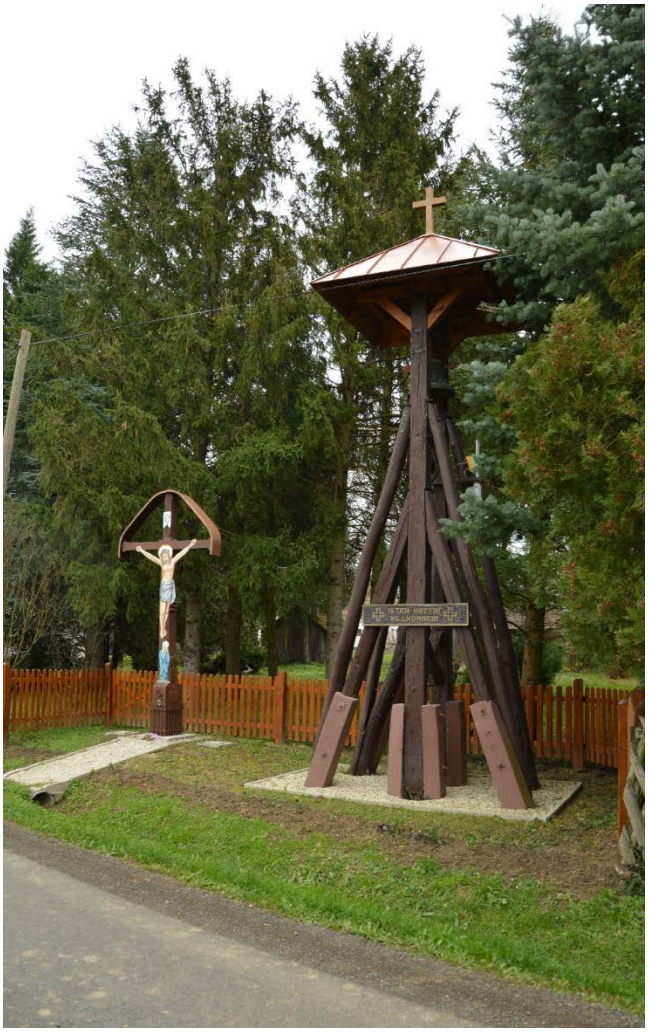

*Építészeti értékek*

Sajnos nem maradtak ránk a korábbi századokból a térség népi építészetére jellemző boronafalú zsúptetős lakóépületek, de a 19-20. század fordulójáról több építészetileg értékes lakóház is található a településen. Ezek egy része tulajdonos híján eléggé leromlott állapotba került, de jó pár ezek közül a falu megőrzésre és gondozásra érdemes lakóháza.

A módos paraszti, téglából épült, cserépfedéses, kódisállásos lakóházak többnyire felújítva állnak vagy kisebb-nagyobb tatarozásra szorulnak.

Jelentős műemléki érték nem található a faluban, de az Önkormányzat a település egyes épületeit helyi védelem alá vonta.

Ilyen épület a Kultúrház, a templom és a temetőkert illetve a síremlékek.

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1. | templom | Kossuth L. u. 26. | hrsz.: 53 |
| 2. | temetőkert és síremlékek | Kossuth L. u. 26. | hrsz.: 54 |
| 3. | kultúrház | Ady E. u. 4. | hrsz.: 46/1 |

A római katolikus templom titulusa Urunk mennybemententele, a Zalaegerszegi Esperesi Kerülethez tartozik, a salomvári plébániáról látják el. A falu déli részén helyezkedik el, a temetőkert mellett. Déli falában történeti értékű sírkövek találhatók.

Települési értékkel bíró elemek a jellegzetes szinte derékszögű útelágazások, teresedések amelyek a település hagyomásnyosan kialakult utcahálózatát mutatják.

A falu további megőrzendő értékei az útszéli keresztek, az udvarokban álló fedett kerekes kutak és a gazdasági épületek, melyek nyilvánvalóan a rendeltetésből fakadóan több átalakítást is megértek már, de hagyományos anyaghasználatuk és formaviláguk fontos eleme a településképnek.

Régészeti lelőhelyek: Törökvár, Bagladi-dűlő: 028/10, 028/8, 028/5
Márkus - Kútárok-dűlő: 035, 042/16

# ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

A kézikönyvben a településképi követelmények megalapozására meg kell határozni a település meghatározó településképi jellemzőit, a településképi szempontból egymástól jól elkülönülő településrészeket arculati jellemzőikkel és értékeikkel. Az eltérő karakterű területek lehatárolásának célja az, hogy a településkép, arculati jellemzők szempontjából hasonló területeken hasonló viselkedésmódokat javasoljon a kézikönyv. A területek lehatárolása egyrészt a település történeti fejlődésének, morfológiájának vizsgálatából, másrészt a helyszíni vizsgálatok eredményeiből születtek.

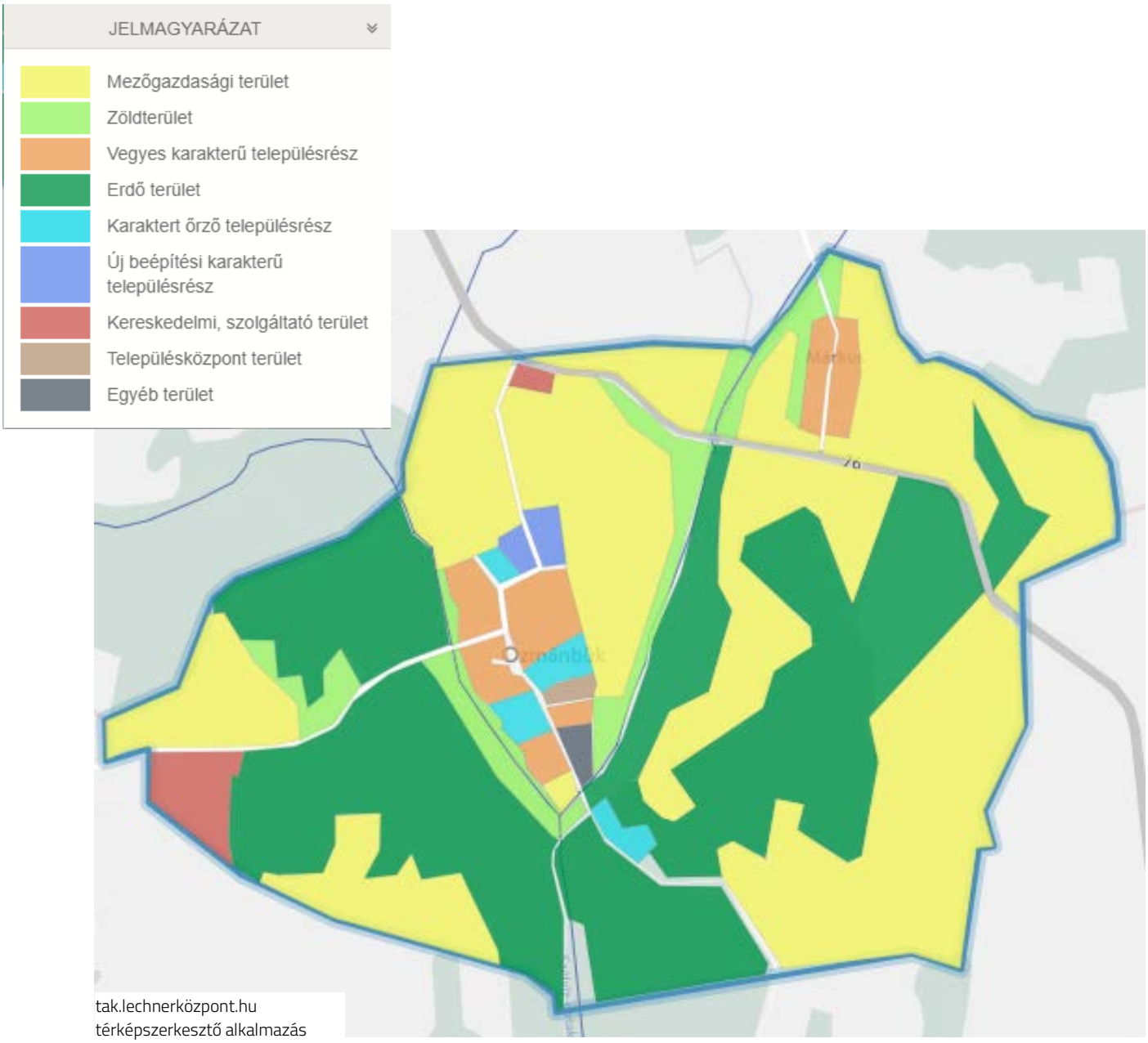


tak.lechnerközpont.hu térképszerkesztő alkalmazás

**TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELT TERÜLET**

**ORSZÁGOS ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT ÖVEZETEI**

# TELEPÜLÉSKÖZPONT TERÜLET

A falu településközpontjában a helyi védettség alá helyezett Kultúrház áll. A környezetében aszfaltozott sportpálya, játszótér és pihenésre, közösségi események lebonyolítására alkalmas területek találhatók.

*Arculati jellemzők és területi karakter*

A Kultúrház környezete lazább, zöldfelületekben gazdag, parkosított. A parkot koros, elsősorban örökzöld faállomány alkotja.

A parkból a cserjeszint hiányzik. A zöldterület változatosabbá tételéhez javasolt lenne többszintes növényzet kialakítása, lombhulaltó és színes lombú cserjék telepítésével, azonban a tájra való kilátás takarása nélkül.

# EGYÉB TERÜLET

Egyéb terület besorolás alatt a helyi védelmmel érintett római katolikus templom és a temető illetve a temetőkert értendő. A kapu és a keletelt templom bejárati tengelyében egy fasor húzódik. A templomtól előtt kereszt áll, a templomtól északi irányban az I. és a II. világháborús hősök emléke található, virágágyásokkal és kopjafákkal körülvéve. A temetőkert és a ravatalozó a síremlékekkel együtt védettséget élvez.

*Arculati jellemzők és területi karakter*

Az egyéb terület építészerti karakterét meg kell őrizni a növényzet megtartásával, gondozásával és esetleges pótlásával. Az építmények felújítása és a síremlékek megőrzése a helyi védelem szabályainak megfelelően a meglévő karakter, tömeg, anyaghasználat és színhasználat megőrzésével történhet csak.

# KARAKTERT ŐRZŐ TELEPÜLÉSRÉSZ

A falut átszelő fő közlekedési útvonal mellett eltérő módon zajlott az ingatlanállomány cserélődése az idők folyamán. A karaktert őrző településrész tartalmazza a régi, gazdag építészeti értékekkel rendelkező lakóházakat.

*Arculati jellemzők*

A településrészre a paraszti lakóházak a jellemzőek. A szintszám jellemzően földszintes. A beépítési mód oldalhatáron álló, az elhelyezkedés az útra merőleges. A házak oromzatos homlokzatukkal fordulnak az utca felé, a tetőformák nyeregtetők, hornyolt egyenesvágású kettős cserépfedéssel. A falak és az eresz találkozása párkányzattal kialakított. A középen felnyíló fa ablakok vakolatból kialakított kerettel ellátottak.
Színhasználatukra a fehér, szürke és törtfehér színek jellemzőek, néhány felújításnál az erőteljesebb árnyalatok is megjelentek.
Több háznál még megtalálhatók a gazdasági épületek, melyeknek formai megőrzése akár funkcióváltással is, de fontos lenne.A fedett kerekes kutak megőrzendők. A kerítések áttörtek. A kertekben még fellelhető a hagyományos kertszerkezet: utcafronton kis virágoskert, a ház meleltt udvar, konyhakert zöldségekkel és fűszernövényekkel, hátrább gyümölcsös, végül a szántók, legelők voltak. A telkek csökkenésével, a gazdálkodás átalakulásával ez a szerkezet némileg megváltozott, de a ház körüli részletek megmaradtak, és megőrzendők

*Területi karakter*

A házak elhelyezkedése, az előkertek mélysége, az úthálózat őrzi történeti karaktert, melynek megőrzése elengedhetetlen.

# VEGYES KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZ

A vegyes karakterű településrészek beékelődnek a karaktert őrző településrészek közé. A 60-as évektől épített lakóházak nem őrzik az eredeti karaktert, de jelenlétük számbeli aránya és jól körülhatárolható helyzetük miatt még nem hatnak zavaróan.
*Arculati jellemzők*
A beépítési mód oldalhatáros, megtalálhatók az egy, de a két szinttel rendelkező lakóházak is. A területen jelen vannak a 60-as, 70-es évek kockaházai sátortetővel, a 80-as évek házai oromzattal, balkonnal, erkéllyel, nyeregtetővel. A tetőforma változatos, nyeregtető utcára merőlegesen vagy párhuzamosan, kontyolt nyeregtető és sátortető. Héjalások hornyolt egyenesvágású vagy hódfarkú cserépfedés, rombuszpala, betoncserép. A nyílászárók mind anyagukban mind formájukban változatosak.
Színhasználatukra az erőteljes színárnyalatok alkalmazásától a visszafogott színharmóiákig több megoldás látható.
A gazdasági épületek hevenyészetten építettek.
A fedett kerekes néhol még eredeti formájukban megtalálhatók, ezek kutak megőrzendő értékek. Kerítéseik áttörtek.

A kertekre az átalakuló karakter jellemző. Sok ház előkertjében megtalálható még a hagyományos virágoskert a parasztkerti egynyári és évelő virág fajtákkal (pl.: bődöske, szekfűfélék, pünkösdi rózsa) és helyenként rózsákkal.

Az oldal és hátsókertekben szintén fellelhetők még a gyümölcsfák, helyenként veteményes is, azonban a kertek nagyobb részben inkább már díszkerti és pihenőkerti funkciót töltenek be. Mind az előkertek, mind az utcakép tekintetében nagyon meghatározók az örökzöld fák (luc és ezüst fenyők), a tuja félék (keleti- és nyugati tuja, boróka és hamisciprus fajták) és a nyírt örökzöld sövények. Jó példának tekinthetők azok a kertek, ahol az áttört kerítés vagy alacsony sövénykerítés mögött csak egy-egy szoliter fenyő, szépen karbantartott borókabokor vagy gömbtuja található. Márkus település részen különösen meghatározók az utcakép tekintetében az örökzöldök fák, itt azonban – az átmenő forgalmoból adódóan - szinte az egész utca hosszára a magas falszerű örökzöld fasorok, sövények jellemzők.

*Területi karakter*

Az évtizedek során az aktuális divatnak megfelelően megépített házak megbontják az eredeti karaktert, de mivel egy-egy szakaszra koncentrálódnak az átmenet nem hat zavaróan. Meg kell jegyezni, hogy a tömeg és formaképzés és az anyaghasználat a jövőben szabályozásra szorul.

# ÚJ BEÉPÍTÉSI KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZ

A vegyes karakterű településrésztől ez a terület annyiban különbözik, hogy a többi településrészhez képest az út mellett kialakított építési telkeken kisebb számban újabb épületek találhatók.

*Arculati jellemzők*
A beépítési mód oldalhatáros, megtalálhatók az egy, de a két szinttel rendelkező lakóházak is. A területen jelen vannak a 80-as, 90-es évek és a közelmúlt házformái. A tetőforma változatos: nyeregtető utcára merőlegesen vagy párhuzamosan, kontyolt nyeregtető és sátortető és az újabb, divatos bonyolult tetőformák is megtalálhatók. Héjalások hornyolt egyenesvágású vagy hódfarkú cserépfedés, rombuszpala, betoncserép. A nyílászárók mind anyagukban mind formájukban változatosak. Színhasználatukra az erőteljes színárnyalatok alkalmazásától a visszafogott sznîharmóiákig több megoldás látható.
A kerítés sok helyen hiányzik, jellemző a kis cserjék vagy bokrok telepítése telekhatárra.

*Területi karakter*
Szélesebb telkelken lazább beépítés alakult ki, az egyelőre foghíjas beépítés vegyes képet mutat, nem képvisel egységes karaktert.

# KERESEDELMI, SZOLGÁLTATÓ TERÜLET

A 76-os főútvonaltól a falu felé fordulva a kereszteződésben ételbár és pínzió működik.

*Arculati jellemzők*
A beépítési mód szabadonálló, építményszintek: földszint és tetőtérbeépítés.
A tetőforma kontyolt oromzatos nyeregtető az úttal párhuzamosan elhelyezkedő épülettömegeken. Az additív és időben eltérő tömegsorolás miatt a tetőforma kissé bonyolult. Héjalása cserépfedés, szín- sé anyaghasználata visszafogott

*Területi karakter*
Az épület beékelődik a tájba, a tömege szomszédos épületek híján uralja azt. A környezete a parkolók, reklámfelületek és a pihenő-, játszóterületek tekintetében rendezendő. A környezet fásítása a tervezett, egységesebb formában a térségre jellemző fafajokkal és cserjékkel sokat finomítana a helyzeten, lépést jelentene a kulturált, tájba illő megjelenés elérésében.

A falutól délnyugatra Vaspör mellett mezőgazdasági telep található.

*Arculati jellemzők*
Hosszú, nyeregtetős istállóépületek palafedéssel, fehérre meszelt homlokzattal és hullápala tetős műhelyépületek szintén fehérre meszelve.

*Területi karakter*
Az épületek és az aszfaltos út között fasor húzódik, ami vizuálisan egy egzakt határt képez a gazdasági zóna és a táj között, némiképp elrejtve az épületeket. A nagy területi igény és a méretek miatt a telep természetszerűleg terjengős és nagy épülettömegekből áll össze.

5

# ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Borainkról sem mondhatjuk, hogy a vörösbor jó, a fehér nem. Tudva, hogy bizonyos alkalmakhoz, ételekhez jobban illik a vörös, mondhatjuk, hogy mi a rozét szeretjük. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, ne járjunk úgy, mint a borász, aki gyakorlatlanul túlkénezi borát.

## TEREPALAKÍTÁS

Ozmánbük területe dombos, lejtős, ezért mindenhol számolni kell szintkülönbségekkel.

A tervezett épületet úgy helyezzük el, hogy az a legkevesebb terepalakítással járjon és a terep természetes formáit, növényzetét a lehető legkevesebb mértékben károsítsuk.
A kiemelt és a feltöltött föld mennyiseége lehetőleg közel azonos legyen, azonban ennél a módszernél is arra kell figyelni, hogy a terep természetes morfológiai karakterét megváltoztató földmennyiséget nem szabad átmozgatni. Ilyenkor a helyiségcsoportok félszinteltolása lehet megoldás.

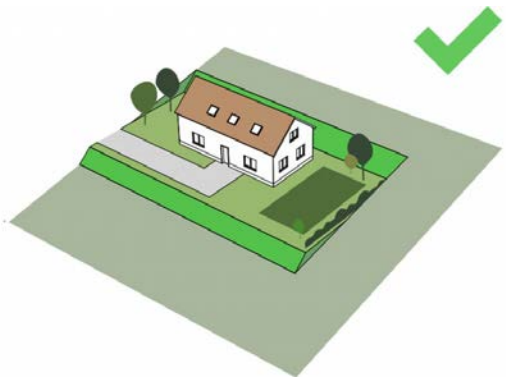

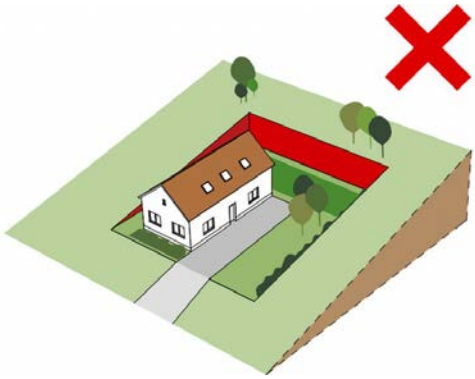

Nem elfogadható az épület elhelyezéséhez nagy terepbevágás készítése. Az ilyen megoldás nem csupán esztétikai szempontból kifogásolható, hanem műszakilag is: a domboldalról lezúdukó csapadékvíz a meglazuló partfal veszélyes az elkészült épület számára.

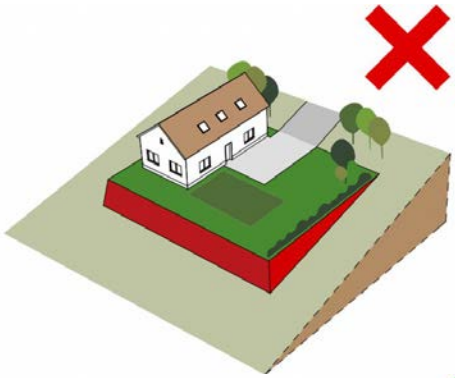

Helytelen, ha az épületet nagyméretű terepfeltöltésre helyezzük, bántóan hatnak a tájtól idegen nagy földrézsűk, nem beszélve az alapozási problémákról.

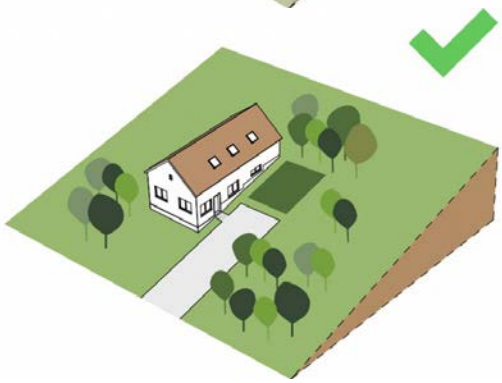

Amennyiben szükséges, akkor lehetséges az épület részleges bevágása a domboldalba.

A terepbe történő maximális bevágás és maximális feltöltés mértékét a megvalósítandó épület műszaki terveinek egyértelműen tartalmaznia kell tereprendezési terv formájában.

## MAGASSÁG

A magyar népi építészetre nem volt jellemző emeletes az házak építése, falvaink földszintes házakból álltak.

A falu házainak túlnyomó többsége földszintes, de jelen vannak az emeletes épületek is. Igazodjunk a meglévő, szomszédos épületek magasságához!

A tervezett épület ne emelkedjen a többi épület fölé, még akkor sem, ha esetleg a szabályok ezt megengedik.

A település hagyományos, oldalhatárra épülő házaival az északi oldal felé zártan viselkedik, mert a jó tájolású oldalkert kihasználhatóságára számít.

A környezete fölé magasodó épülettel nem csupán a faluképet rontjuk, hanem a szomszédos telek lehetőségeit korlátozzuk, és a lakáshasználatot tesszük lehetetlenné annak leárnyékolásával.

Kerüljük a terjengős alaprajzú, elnyúló és a keskeny, felmagasodó épületek kialakítását. A tetősík mögé rejtett épületszint (álmanzárd) nem megengedett.

## TETŐFORMA,

## TETŐFELÉPÍTMÉNYEK,

## TETŐABLAKOK

Hazánk a csapadékos időjárása miatt a megfelelő vízelvezetést biztosító magastetők terjedtek el. A lapostető csapadékszegény országokra jellemző. Bár a modern építészet a vízszintes, csapadékvíz elleni szigetelési eljárások használatával alkalmazza ezt a tetőformát, a településen a magastető kialakítása a megengedett.
A legelterjettebb a nyeregtető oromzattal, a csonka kontyolt tető teleoromzattal, a konytolt tető és a sátortető, ezek alkalmazását javasoljuk.

Az egyszerű, tiszta, világos és áttekinthető alaprajzm illetve az egyszerű tömegképzés nem kívánja meg a bonyolult és körülményes tetőlefedést. Törekedjünk, hagyományos, egyszerű tetőformák kialakítására!

Mindig vegyük figyelembe a már kialakult és a szomszédos épületeken megtalálható tetőformákat.

Ne alkalmazzunk lapostetőt és összetett bonyolult tetőformát sem. A manzárdtető használata nem megengedett. Az oromzatos kontytető ezen a vidéken nem szokásos ezért ez kerülendő. Idegen a falusi lakóépületeinktől a kupola és a toronytető alkalmazása. Kerüljük továbbá a díszes tetőablakokat, tornyokat és a tetőfelépítmények burjánzása is kerülendő. Egyirányú lejtéssel kialakított félnyeregtetőt csak alárendelt építményken alkalmazzunk.

Tetőablakokat a szükséges mennyiségeben és méretekkel alakítsunk ki. A tetősíkablakok jelentik a legkevébé zavaró megoldást. A tetősíkablakok mellett a fény beengedéséhez és a szellőztetéshez egy oromfalon nyitott ablak jobban megfelel, mint a kutyaól ablakok.

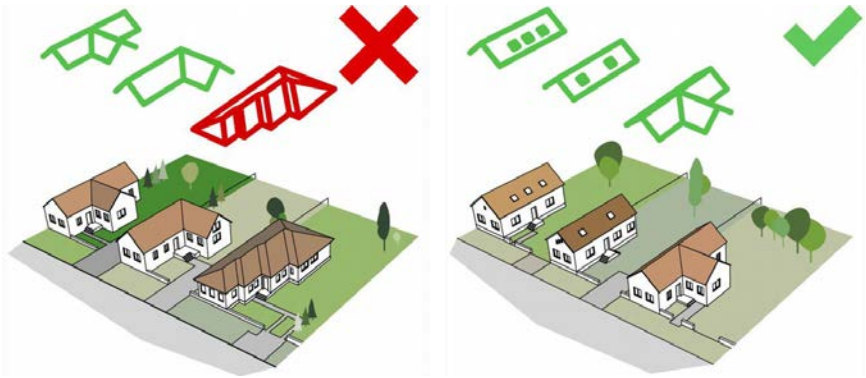

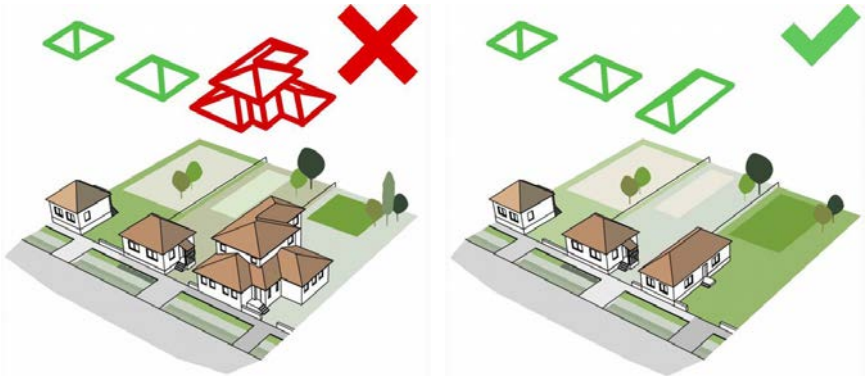

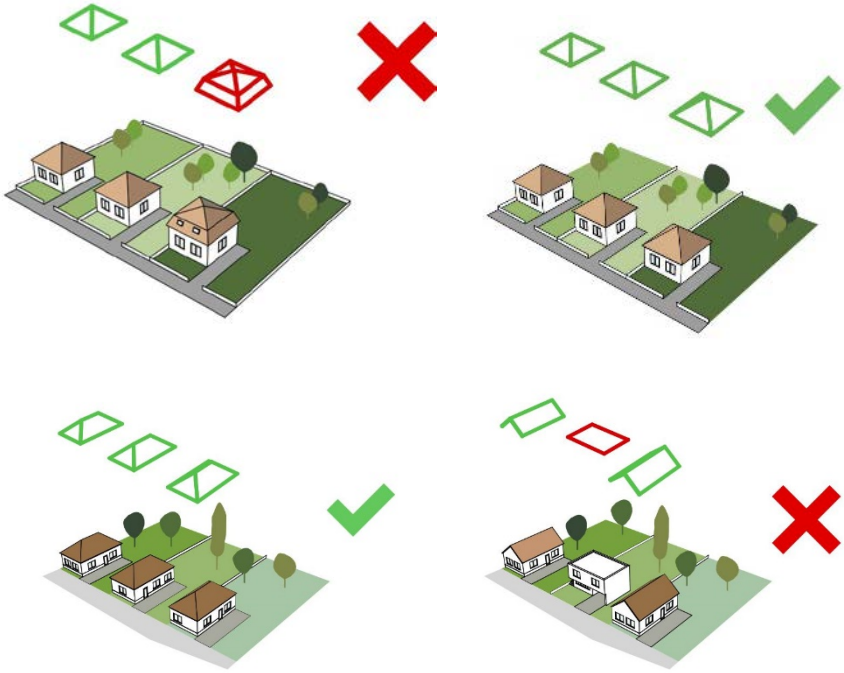

## TETŐHAJLÁSSZÖG

A Kárpát-medencében általánosan alkalmazott nyeregtető lejtésszöge a szokásos csapadéktól, a tetőfedő anyagtól és a hagyománytól függően 30 fok és 60 fok között változik. Legáltalánosabban elterjedt a 45 fokos nyeregtető.

Ozmánbükön a jellemző tetőhajlásszög a 30-45 fokig terjed, ezért a települést karakterét meghatározó lakóépületek fő tömege esetén ez a hajlásszög javasolt. A karaktert őrző településrészen a javasolt tetőhajlásszög: 37-45 fok. Természeresen a fő tömeghez kapcsolódó előtető, tornác vagy mellékszárnyak lefedése kaphat alacsonabb hajlásszöget. A melléképületeken vagy a kisebb tömegű kiszolgáló építményeken szintén elfogadható a kishajlású tető.

A korábban leírt környezethez való igazodás, a szomszédos házak tiszteletben tartása itt is mérlegelési szempont, mindig figyeljünk a kialakult állapotra.

## TETŐHÉJALÁS

A tetőhéjalás anyagát műszaki, gazdaságossági és esztétikai szempontok szerint választjuk ki. A tető mint a legnagyobb összefüggő, távolról is szembeötlő nagyméretű felület anyaghasználata körültekintést igényel.

Törekedjünk természetes anyagok használatára. A lakóépületeken a természetes színű, felületkezelés nélküli, hagyományos cserépfedés használata a megengedett. Ne használjunk rikító színeket, mázazott, anyagában színezett fedéseket.
A cseréfedés lehet hódfarkú, ívesvágású, egyenesvágású, hornyolt; fedésképe kettős cserépfedés.

A tetődíszek alkalmazása nem megengedett.
Kerüljük a bitumenes zsindelyt, a betoncserepet, a teljes felületen alkalmazott korcolt fémlemezt, a bitumenes lemezt, szálcementet, hullámlemezt vagy a fém cserepeslemezeket. Ezek az anyagok idegenek a falu hagyományától.

Mesterségesen antikolt, mediterrán hatású cserepek nem megengedettek.
A melléképületeken, alárendelt gazdasági épületeken alkalmazhatók az egyéb anyagú fedések is.

## HOMLOKZATKÉPZÉS,

## ANYAGHASZNÁLAT

A hagyományos településeink jellemzője a lakóházak egyszerű tömegformálása. A beépítési mód, az utcára merőleges hosszanti vagy L-alakú elhelyezkedés eleve meghatározza a homlokzatok egyszerű arányosságát. Mindig figyeljünk a fő tömeg és a keresztirányú tömeg viszonyaira, a helyes aránnyal jelezzük a mellé- vagy alárendelési viszonyokat.
Jó megoldás még a T-alakú alaprajz, ami a nagyobb épületszélességet eredményez. Feleslegesen ne tegyük széttagolttá az épületünket.
Kerüljük a homlokzat túldíszítettségét, az előregyártott, kereskedelmi forgalomban kapható klasszicizáló polisztirol homlokzatdíszeket, ornamenseket.
Ügyeljünk az arányosan kialakított nyílásrendre. A hagyományosan kialakult nyílásforma az álló téglalap, törekedjünk ezeknek a nyílásarányoknak a megtartására. A nagyobb ablakfelületeket célszerű felosztani. Az ablakok körül a teljes, megfelelő szélességi aránnyal rendelkező keretelés a javasolt, az ablak felénél vagy kétharmadánál elvékonyodó, 45 vagy 90 fokban elvágott kereteket mellőzzük.

Az anyaghasználatra a természetes anyagok alkalmazása visszafogott színek legyenek a jellemzők. A településen a vakolt homlokzatok a vannak túnyomó többségben, boronafalú vagy nyers téglafalú lakóházat nem látni. Homlokzati burkolóanyagok használata nem jellemző, hacsak nem lábazati anyagként. Nyersen hagyott téglafalat csak melléképületnél alkalmazzunk.Fát, téglát a lakóépületeken nagy felületen ne alkalmazzunk burkolatként, de díszítőelemként megjelenhet. A tégla a hagyományos égetett agyag terrakotta színével, a fa kültéri felületkezelő anyagokkal ugyancsak természetes színben jelenhet meg. Burkolatokat pozitív sarkon nem váltunk. Színzett vagy antikolt téglák, fehér mészhomok téglák, kerámialapok burkolatként kerülendők.
Betont, üveget és fémet csak kis mennyiségben, kiegészítő szerkezetként használjunk. A homlokzatok lambériázása, CK-lap, OSB vagy hullámlemezes borítása nem megengedett.

## SZÍNEK

A magyar vidék lakóházaira hosszú ideig a simított vakolat, a sötét lábazati festés és a fehér meszelés volt jellemző. A homlokzati vakolóanyagok fejlődésének következményeként megjelentek a különféle falfelületi struktúrák, miközben az ipar egyre több színezőanyagot és egyre telítettebb pigmenteket állított elő. Természetes, hogy az ember a változatosság a színöröm iránti vágya a homlokzatok díszítése esetén is jelentkezett. A bő termékkínálattal és színválasztékkal azonban nem könnyű jól bánni, ezért megjelentek a falu képéből kilógó a többi épületet túlharsogó színekkel megfestett házak.

A településen nem megengedettek az erőteljes, rikító, telt színek. Homlokzatok színezésénél előnyben kell részesíteni a sötét színű lábazati festékeket, vakolatokat. A lábazat feletti falmezők visszafogott, telítetlen színűek legyenek és a természetes, fehér, bézs, világos okker, világosbarna színeket preferáljuk lehetőleg hasonlóárnyalatban, monokróm skálák alkalmazásával. Zöld vagy sötétbarna színeket csak nyílászárók esetén alkalmazzunk. Szürkére festett homlokzat a településen nem megengedett. Több szín használata estén maximum három színt alkalmazzunk. Színeket pozitív sarkon nem váltunk. A különböző tájolású falfelületeket nem színezzük eltérően. Kerüljük a színkontrasztokat és törekedjünk harmonikus színegyüttesek kiválasztására. A felületi arányok szerepe több szín használata esetén felértékelődik, ilyenkor ne keverjük a falmező és a díszítés számára kiválasztott színt. Vegyük figyelembe, hogy homlokzat színeit a nyílászárók, a bádogos szerkezetek és a tetőfedés színéve is össze kell hangolnunk.

A színek sosem önmagukban állnak, elszigetelten, hanem a hordozó forma részévé válnak és a többi színnel találkozva egymással interakcióba lépnek, ezért a homlokzati színterveknél körültekintően kell eljárni.

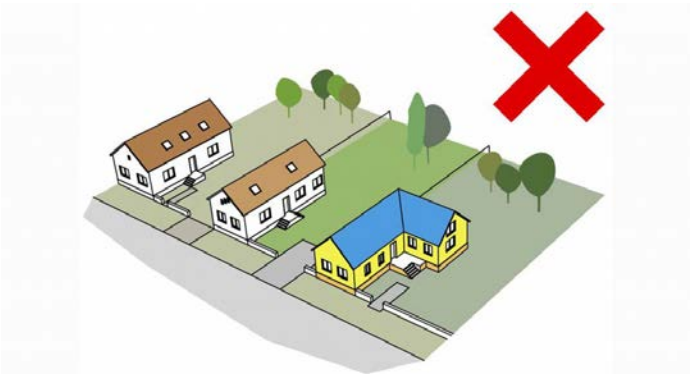

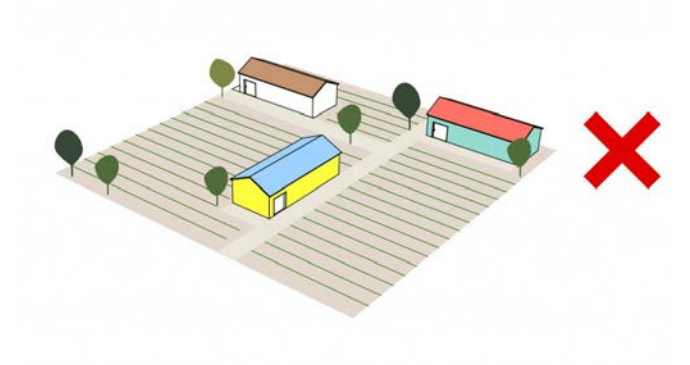

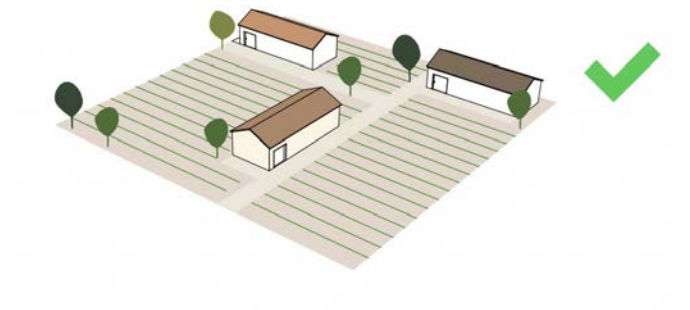

# KÓDISÁLLÁSOK, TORNÁCOK, ERKÉLYEK

A népi építészetben bizonyos tájegységeken jellemző elem a kódisállás. Ozmánbükön is találhatók kódisállásos házak. Ez az elem a konyha elé felúzott kicsi oszlopokon nyugvó előtér, ami félig nyitott és a hagyomány szerint a vándorló „kódisok" itt várhatták meg, amíg elvonul a vihar és eláll az eső. Ez az építészeti elem megőrzendő a karakter szempontjából rendkívül fontos: ahol van, ott eredeti formájában kell megtartani, beépítését nem javasoljuk; az új épületeknél pedig alkalmazható elem.

A tornácok jellegzetes elemei a népi építészetünknek, ezért ez a ma tervezett házakon is megfelelő karakterképző elem. A munkavégzésre alkalmas átmeneti tér ma már más funkciókkal bír, de alkalmazása a falusi környezetben mindenképpen támogatható.

A magyarországi népi építészetben a szinsztszámot tekintve földszintes lakóépületekről beszélhetünk, ezért 70-es évek során az emeletes lakóépületek megjelenése a falusi épített környezetben a régi lakóházak eltűnésével a falukép felbomlásához vezetett. Az előbbiekben vázolt folyamatok alapján az erkélyes és emeletes házak a jelenlegi faluképben ugyan fellelhetők, de a falu karakterétől idegenek. A településen nincsenek a tájra nyíló széles panorámájú rálátások amelyek igényelnék az erkélyeket. A falusi lakóház ami alapvetően kertkapcsolattal rendelkezik, közevetlenül a tájra nyílik egy átmeneti tér közbeiktatásával, nem igényel erkélyeket ahonnan csak a szomszéd tyúkudvarát. Nem ajánljuk és a megfelelő alkalmazásukra éppen ezért ajánlást ezekre a bizonyos évtizedekben divatos elemekre nem fogalmazunk meg. Utcai loggia, terasz vagy erkély kialakítása nem javasolt.

## AJTÓK, ABLAKOK

A nyílászárókat érdemes az utcai karakterhez és a lakóépület arányaihoz igazítani és méreteit jól megválasztani a homlokzat harmóniája miatt. A régi építésű lakóházak esetében nem kell azonnal a régi nyílászárókat cserélni. Számos oylan technikai megoldás létezik, amellyel a régi nyílászáró felújítható és műszaki tulajdonságai is javíthatóvá válnak. Amennyiben mégis cserére kerül a sor, a hagyományos kapcsolt gerébtokos ablakokat ma is legyártják, forgalmazóknál beszerezhető termékről van szó. Az új szerkezetű hőszigetelő ablakoknál is mód van arra, hogy osztásában és a nyílószárnyak számának tekintetében a régihez nagyon hasonló nyílászárót gyártassunk le.

Alapvetően a régi és az új épületeken is fa nyílászárók a preferáltak, mázolt vagy lazúrozott kivitelben. A jóval kedvezőbb árú műanyag ablakok és ajtók elsősorban fautánzatú fóliázott fomában kerüljenek beépítésre. Régi épületeknél nem javasoljuk a műanyag nyílászáró beépítését, nem csupán azért mert nem illik a régi épülethez, hanem azért is, mert a jól záródó műanyag ablakok a lakóház belső klímáját, páraháztartását teljesen felborítják, a falak penészedésnek indulnak és hőhidak keletkeznek. Amennyiben új lakóépületnél az anyagi lehetőségek csak az anyagában fehér nyílászárót engedik meg, úgy azt a homlokzattal össze kell hangolni.
Az ablakoknál a redőnyök és szúnyoghálók elsősorban az áthidalóba beépítetettek legyenek, az utólagos ráépítést új lakóházaknál inkább mellőzzük.
Javasolt megoldás a zsalugáter használata, melynek van hagyománya a könyéken és sok szép példát látni a régi lakóházakon.

# ÉPÜLETRE TELEPÍTETT MŰSZAKI BERENDEZÉSEK ÉS SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYEK

Az utóbbi évtizedekben több olyan az épülethez nem szervesen kapcsolódó berendezést alkalmazunk, aminek kialakítása nem egyezik a tervezett épületünkkel, annak formarendjébe nem illeszkedik. A funkcionálás dizájn nem illeszkedik a településképbe. Az épületre telepített műszaki berendezések például a napkollektorok, napelemek, kültéri klímaegységek, tányérantennák az utcaképet rontják.

Törekedjünk arra, hogy a berendezés (pl.: napelem) a tetőbe integráltan kerüljön az épületre. Berendezéseinket olyan homlokzati falakra telepítsük, ahol a közterületről nem látható pl.: kerti állványra hátsó kerben, vagy közterületről nem látható tetőfelületre. A karaktert őrző településrészen tetősíkra kerülő napelemek vagy napkollektorok nem helyezhetők el.

Az épület homlokzatára szembeötlő módon mérőórát ne telepítsünk, amennyiben lehetőség van rá, ezt javasolt kevésbé látható helyre elhelyezni, a falba süllyeszteni, eltakarni. A mérőórák elhelyezése mindig a szolgáltató egyetértésével történjen.

Amennyiben lehetőség van rá, javasolt az elektromos légkábelek, földfelszín alatti kábelre való cseréjére. Elektronikus hírközlési építmények vonatkozásában a településen biztosítani kell azok elhelyezésének és megvalósításának lehetőségét. Mivel a belterületi berendezések és az antennatartók elhelyezésének biztosítása közérdek, ezért ezek korlátozása és településképhez igazítása racionális keretek között célszerű. A védett területek és épületek környezete adótornyok elhelyezésére nem alkalmas. Nem önálló tartószerkezetre telepített antennát az értékvédelemmel érintett épületekre elhelyezni nem szabad.
Adótornyok, önálló szerkezetre épített berendezések elhelyezése nem ajánlott a tájképvédelmi szempontból kiemelkedő területeken, az országos ökológiai hálózat övezetein belül.

## KERÍTÉSEK

Teljesen tömör kerítés építése a településen nem megengedett. A kerítéseknek tömör és áttört mezőkből kell állniuk.

Pillérből és mezőkből álló kialakítás esetén a pillérek anyaga lehet beton, vakolt, tégla, de mint a homlokzatoknál, itt is ne rusztikus, hanem finom felületetkkel dolgozzunk.
A mező lehet fém vagy fa, de mindig áttörve. Utcanfronti kerítésként drótháló nem alkalmazható. A nádszövet takarás nem megenedett. Ha jobban áttört kerítés esetén a belátást csökkenteni akarjuk, azt megtehetjük zöld növényzettel, ami egyszerre elegáns, barátságos és a környezetbe illő.

# KERTEK

Az épület és a kert egymástól elválaszthatalan. A lakóház és a hozzá tartozó harmonikus kert a település dísze, tulajdonosának büszkesége és az emberi lélek harmóniájának alapja.
Az épületet és a kertet is meg kell tervezni, mert a szabad téri tartózkodásunk kellemes időtöltésünk helyszíne.

Másképp kell kezelnünk az elő- az oldal- és a hátsókertteket. A falusi porták rendeltetése az utóbbi évben rendkívül nagyot változott, de az alapvetések ugyanazok.
Meg kell határozni, hogy mi a tervezett kert rendeltetése. Lehet díszkert, pihenőkert, játszókert, sportkert a funkció.

A kialakítás alapja a helyi paraszti porták hagyománya legyen!
A falusi portákon kiemelt szereppel bír a haszonkert, a gyümölcsös. A régi falusi kertekben jellemzőek a haszonfák voltak, főleg a kevés permetezést igénylő gyümölcsfák. Más fát csak megtűrtek - nem vágtak ki -, ha kivételesen szép volt. pl. kislevelű hárs, berkenye, vadkörte , tölgy, tájfajták.

Javasolt gyümölcsfák és cserjék:
dió (Juglans regia), kajszibarack (Prunus armeniaca), őszibarack (Prunus persica), mandula (Prunus dulcis), szilva (Prunus domestica), meggy (Prunus cerasus), cseresznye (Cerasus sp.), alma (Malus domestica), körte (Pyrus communis), eperfa (Morus alba), szőlő (Vitis vinifera), málna (Rubus ideaus), piros ribizli (Ribes spicatum), egres (Ribes uva-crispa), mogyoró (Corylus avellana)

Jól kell elhelyeznünk a ház körül a munkavégzés és az állatartás területeit is. Az eltérő rendeltetésű kerteket javasolt egymástól elválasztani vagy áttört kerítéssel vagy növényzettel, lugassal.

Előkertekbe, utcai zöldfelületekbe díszítőértékkel bíró virágos évelőket vagy egynyári virágokat ültessünk. Ajánlatos a régi parasztkertekben már bevált fajták használata (bődöske, kúpvirág, harangvirág, szekfűfélék, árnyékliliom, pünkosdirózsa, szelőrózsa, ágyás- és bokor rózsák, hortenzia, zsálya félék). A virágok kiválasztásakor fontos figyelembe venni a kertünk tájolását, benapozottságát és a talajadottságokat is. Az átalakuló kertekben virágoskertjeiben már sok helyütt megjelennek a levendula és a rhododendron bokrok is. Jol megválasztott helyen szépek kiegészíthetik ezek a fajták a hagyományos növényeket. Fontos, hogy az előkert és az utcafronton, a kerítés elé kialakított virágágyás mindig összhangban legyen. Egy új kert beültetésénél ajánlatos megfigyelni az utcában lévő kerteket, a jól bevált fajtákat, a harmónikusan kialakított beültetésket, ötleteket hasznosítasni saját kertünkben is.
Ügyeljünk a természetességre! Tájidegen megjelenésük miatt kerülendők a katonás sorba ültetett tuják, egyéb oszlopos habitusú lombkoronát növelő vagy túlzottan szabályos formára nyírt örökzöldek. Az örökzöldek közül inkább a honos tiszafa javasolt. A fútó kerítésekről az utcára is áthajló virágos növények kellemes hatásúak lehetnek.
A lakókertben az egyetlen fajból álló, fajszegény gyepek helyett a területen előforduló több fűfaj és más alacsony lágyszárú növényzet használatával virágos gyep létesítése javasolt. Néhány árnyékot adó (gyümölcs)fa, a széleken különböző magasságú, változatos cserjék, virágok, a kerítést kísérő cserjesor, a nagyobb függőleges felületeket vagy kőfalat derítő kúszónövények használhatók. A lakóházat, tornácot, falmélyedéseket cserepes dísznövények gazdagíthatják, legjellemzőbb a muskátli. A fák telepítésénél figyelembe kell venni a növények árnyékoló szerepét. Egy lombos fa nyáron kellemes hűvöset ad, míg télen lombozata nélkül nem áll útjába a korai napsütésnek és így engedi érvényesülni a lakást felmelegítő napsugarakat.

Az előkertekben megjelenő közműcsatlakozásokat és azok berendezéseit úgy kell elhelyezni, hogy azok ne zavarják az épület utcai látványát, ne legynek rendezetlenek. Lehetőleg takarásban vagy nem látható részen helyezzük el ezeket. Az előkertben takartan, vagy az oldalkertben vagy az épületnek a közterület felől nem látható részén helyezzük el őket.
A hulladéktároló kukák elhelyezése céljából lehet építeni zárt fedett építményt, ami gyakran alkalmas a közműbekötések műtárgyainak elhelyezésére is. Ezeknek az építményeknek az anyaghasználata a kerítésével legyen azonos és igazodjon a ház arculatához, anyaghasználatához.
Az előkertben nyitott, lábakon álló színek, kocsibeállók nem helyezhetők el.

Kerülni kell az idegenhonos, inváziós fafajok telepítését, mely fajok egyedeire szigorú szabályok vonatkoznak. (lásd.: 346/2008. (XII.30.) Korm.rendelet a fás szárú növények védelméről 1.melléklet). Ilyenek a fehér akác (Robinia pseudoacacia),amerikai kőris (Fraxinus pennsylvanica), mirigyes bálványfa (Ailanthus altissima), cserjés gyalogakác (Amorpha fruticosa), kései meggy (Padus serotina), zöld juhar (Acer negundo). A mirigyes bálványfa nagy mértékben elterjedt és jelentős károkat okozó, agresszíven terjedő, az épületeket is károsító növénnyé vált napjainkban hazánkban, ezért nem csak ültetése tilos, de írtása is javasolt. Emellett kerülendő az aranyvessző (Solidago canadensis, S. gigantea), ezüstfa (Elaeagnus angustifolia), selyemkóró (Asclepias syriaca) telepítése is.

# JÓ PÉLDÁK

A következő oldalakon néhány jó példát szeretnénk bemutatni a településen található lakóházak közül, legyen az felújítandó vagy új épület. Mindegyik itt bemutatott ház jól képvieli a település épített karakterére jellemző jegyeket.

7

# UTCÁK, TEREK

A rendezett utcakép a településen élők saját, közvetlen környezete iránti igényességét mutatja meg. Az gondozott utcák és terek látványa az első marasztaló, jó benyomást keltő mozzanat az ide látogató számára.

A jelenlegi környezethez való igazodás, a lehetőségek felismerése az igazodás a kialakult miliőhöz itt is az első szempont. Felesleges nagy mértékű földmunkával, hatalmas, de használhatatlan teli aszfaltozott barátságtalan tereket létrehozni, amit aztán nem hasznáél senki.

Meg kell találni a burkolt felületek helyes arányát és viszonyát a település többi részéhez. El kell dönteni, hogy szilárd vagy vízáteresztő burkolatot alkalmazunk. Fontos a karbantartás és a javíthatóság lehetősége. Vizsgálandó szempont az akadálymentesítés indokoltsága és mértéke.

Az anyagok kiválasztásánál itt is törekedjünk a jó ár érték arányú, tartós és nem hivalkodó, visszafogott, természetes színű anyagok használatára.

A szabadtéri beremdezési tárgyak kiválasztásánál az egységes, rendszerbe foglalt látványra törekedjünk. Ezt elérhetjük az azonos termékcsaládból választott vagy azonos anyagokból egységes dizájn alapján legyártott elemekkel. Azok az elemek (pl.: KRESZ-táblák), amelyeket nem lehet ilyenfajta rendszerbe foglalni továbbra is adottságként kezelendő a településképben.

## Növények telepítése

Alapvető szempont, hogy a közparkok, utcafásítások a területen honos növényfajok, fák és cserjék kertészeti változatainak, illetve a helyben (adott tájegységen, de legalábbis az országban) nemesített növények használatával kerüljenek kialakításra, mivel ezek a fajták életképesek a helyi klimatikus viszonyok között. Emellett a közterületi, elsősorban az utcafásításoknál ma már elsődleges szempont a közművek, elsőssorban a légvezetékek jelenléte is. A hagyományosan használt honos, nagyméretű fák légvezetékek környezetébe már nem telepíthetők, a inkább a kisnövésű, jól metszhető, és kevés kezelést igénylő kertészeti változatok, nemesített fajták előtérbe kerülése szükséges.

Amennyiben van rá mód, a köztéri növényzet öntözési lehetőségét ki kell építeni.

A fasorok legyenek egységesek, azonos fajból kialakítottak. Termésükkel „szemetelő" fákat ne ültessünk, viszont ajénlott a gyümölcsfák ültetése, amennyiben gondozásuk folyamatos és a lehulló gyümölcsöt összeszedjük.
Az adventív fajok ellenőrizhetetlen mértékű szaporodásukkal a növényzet összetételében, a települési és természetes zöldfelületekben óriási károkat okoznak, terjeszkedésük meg nem állítható. Ide sorolható pl. a bálványfa (Ailanthus altissima), gyalogakác (Amorpha fruticosa), akác (Robinia pseudo-acacia), aranyvessző (Solidago canadensis, S. gigantea), ezüstfa (Elaeagnus angustifolia), selyemkóró (Asclepias syriaca).

| Magyar név | Tudományos név |
|---|---|
| Borfa, tengerparti seprűcserje | Baccharis halimifolia |
| Kaliforniai tündérhínár | Cabomba caroliniana |
| Vízijácint | Eichhornia crassipes |
| Perzsa medvetalp | Heracleum persicum |
| Sosnowsky-medvetalp | Heracleum sosnowskyi |
| Hévízi gázló | Hydrocotyle ranunculoides |
| Fodros átokhínár | Lagarosiphon major |
| Nagyvirágú tóalma | Ludwigia grandiflora |
| Sárgavirágú tóalma | Ludwigia peploides |
| Sárga lápbuzogány | Lysichiton americanus |
| Közönséges süllőhínár | Myriophyllum aquaticum |
| Keserű hamisüröm | Parthenium hysterophorus |
| Ördögfarok keserűfű | Persicaria perfoliata |
| Kudzu nyílgyökér | Pueraria montana var. lobata |
| Közönséges selyemkóró | Asclepias syriaca |
| Vékonylevelű átokhínár | Elodea nuttallii |
| Bíbor nebáncsvirág | Impatiens glandulifera |
| Felemáslevelű süllőhínár | Myriophyllum heterophyllum |
| Kaukázusi medvetalp | Heracleum mantegazzianum |
| Óriásrebarbara | Gunnera tinctoria |
| Tollborzfű | Pennisetum setaceum |
| Aligátorfű (papagálfű, papagájlevél) | Alternanthera philoxeroides |
| Japán gázlófű | Microstegium vimineum |

Az útmenti telepítések kapcsán lényeges szempont a biztonságos közlekedés biztosítása is mind az elhelyezés, mind a fajtaválasztás tekintetében (belátható útkereszteződések, közlekedési táblákat lombkorona ne takarja, stb.). Útak mentén magasabb cserjék ültetése csak ott javasolt, ahol az a biztonságos közlekedést nem akadályozza. A parkokban viszont kifejezetten ajánlatos a többszintű növényzet kialakítása virágágyások, alacsony virágos cserjék, középmagas cserjék, egy-egy magasabb szoliter cserje és fák felhasználásával. A parkok tekintetében javasolt egy-egy színes lombú fával megtörni a zöld egyszínűséget. Azokat az utcákat, ahol az előkerteket sok örökzöld növény ural, ezket is színesíthetjük színes (főként sárga) lombú, illetve virágos fasor telepítésével. Kerülendők közterületen a tüskés és a mérgező növények.

Néhány ajánlott fa fajta a teljesség igénye nélkül:

- Fraxinus ornus 'Mecsek' (gömbkőris)
- Crataegus x lavalleii (galagonya)
- Crataegus laevigata 'Paul's Scarlet (pirosvirágú galagonya)
- Prunus serrulata 'Kansan'/'Royal Burgundy'/ Prunus amanogawa (díszcseresznye félék)
- Pyrus calleryana (díszkörte)
- Tilia cordata 'Savaria'
- Fraxinus excelsior 'Raywood'/ 'Jaspidea' (színes lombú kőris fajták)
- Sorbus aria Lutescens' (lisztes berkenye)

Néhány ajánlott cserje fajta a telejsség igénye nélkül:

- Spiraea fajták (gyöngyvessző)
- Wiburnum opulus (kányabangita)
- Syringa sp. (orgona)
- Deutzia scabra (gyönygvirágcserje)
- Lonicera sp. (lonc félék)
- Forsythia (arayeső)
- Cotoneaster sp. (madárbirs)
- Cotinus coggygria 'Lilla' (törpe cserszömörce)
- Cornus sp. (som félék)

8

# HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A falu területén, több helyen lehet látni reklámokat. A boltok és a vállalkozások reklámozása alapvető és nagyon fontos igénye a tulajdonosoknak, de kialakításuk során figyelembe kell venni a településképi szempontokat.
Az újonnan felhelyezett reklámoknél vizsgálni kell a települési karakterhez való illeszkedést. Az új épületeknél a tervezett homlokzatoknak színes látványterveken is be kell mutatniuk a tervezett reklámfelületek méretét, elhelyezkedését, anyagát és színhasználatát. A reklám kiterjedése, elhelyezkedése legyen összhangban az épület homlokzatával, ne zavraj össze annak nyílásrendjét. A homlokzatfelület legfeljesbb ¼-ed részét takarhatja reklámhordozó. Az üzlet ablakait nem takarhatja reklámhordozó, fontos, hogy be lehessen látni az üzletbe.
A tetőfelületre nem kerülhetnek reklámhordozó elemek. Az utak mentén kihelyezett reklámokat egységbe kell foglalni, a különböző termékek és szolgáltatások reklámjai látványukban nem licitálhatják túl egymást.
A reklámot kialakíthatjuk figyelemfelkeltő színezéssel, de kerüljük a bántó és erőteljes, poláris színkontrasztok használatát, törekedjünk a használt színek tekintetében a harmóniára.

# IMPRESSZUM

OZMÁNBÜK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

| | |
|---|---|
| honlapcíme | www.ozmanbuk.hu |
| emailcíme | ozmanbuk@ozmanbuk.hu |
| postai címe | 8998 Ozmánbük, Ady u. 4. |
| Telefon: | +36/30/960-5463 |
| Polgármester: | Kovács Anikó Lívia |
| polgarmester emailcíme: | ozmanbuk@ozmanbuk.hu |
| Főpítész: | Bakucz András |
| főépítész emailcíme: | bakucz.epitesz@gmail.com |
| SZERKESZTETTE: | Bakucz András |
| SZÖVEG: | Bakucz András építész, Hegedüs Eszter tájépítészmérnök<br>Mintadokumentáció a tak.lechnerközpont.hu-n<br>rendelkezésre bocsátott fájl és az Önkormányzat által nyújtott adatok, szövegek alapján |
| FOTÓ: | Bakucz András |
| GRAFIKAI TERVEZÉS : | Bakucz András a tak.lechnerközpont.hu-n<br>rendelkezésre bocsátott mintafájl alapján |
| MAGYARÁZÓ ÁBRÁK : | a tak.lechnerközpont.hu-n<br>rendelkezésre bocsátott példatárból |

Ozmánbük, 2017.